

3. Ковалів П. Василь Сімович. Вінніпег : Накладом Т-ва Просвіта у Форд Віліямі, 1953. 45 с.
4. Сімович В. Граматика української мови [для самонавчання та в допомогу шкільній науці]. 2-ге вид. Київ–Ляйпціг. 1919. 584 с.
5. Сімович В. Коротенька українська правопись. Біла на Підляшку : Друкарня «Рідного слова», 1917. 16 с.
6. Тарновецька Л. Мовознавча спадщина Василя Сімовича і сучасність. *Культура слова*. 1991. Вип. 41. С. 52–58.

Ольга Яручик,
кандидат філологічних наук, доцент
Волинського національного університету імені Лесі Українки

СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ КОНЦЕПТУ «БАТЬКІВЩИНА» У ПОЛЬСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Батьківщина є складним і багатозначним поняттям, що функціонує як у широкому, так і у вузькому семантичному значенні. У широкому розумінні воно позначає країну, яка історично належить певному народові, тоді як у вузькому – рідний край або місце народження людини. Поняття батьківщини також пов'язується з країною предків, з якою індивід має історичні, культурні та духовні зв'язки. Водночас воно набуває виразного емоційно-ціннісного змісту, оскільки часто супроводжується особливим, інколи сакралізованим почуттям, що поєднує любов до рідної землі з відчуттям обов'язку та відповідальності перед нею, що традиційно визначається як патріотизм [2].

Сутність народу не обмежується лише його біологічним походженням, оскільки формування та розвиток спільноти відбуваються у певному історичному й географічному просторі. У процесі колективної діяльності народ освоює та облаштовує конкретну територію, яка поступово набуває значення спільного життєвого середовища і стає основою формування поняття батьківщини. Важливим чинником становлення народної спільноти є також мова, що виконує функцію основного засобу комунікації між її членами. Саме

через мову відбувається передавання культурного досвіду, формування духовного життя народу та утвердження його колективної ідентичності [2].

Та для кожного дослідника, науковця, митця, як і для кожної людини, під поняттям “батьківщина” криється різне значення. Одні вважають, що батьківщина – це місце у якому довелося народитися і, з очевидних причин, вибрати не можна. Інші ж стверджують, що батьківщина – це почуття ідентичності із певною групою людей, яку можна назвати народом і яка формує мову – культурну піраміду тієї чи іншої країни. Також існує думка, що батьківщина – це просто якесь певне місце у світі для людини, де вона себе відчуває спокійно і безпечно. Є ті, хто надає цьому поняттю величезне значення і сенс, і ті, для кого це просто слово і не більше. Не можна дати стовідсотково значення даному поняттю, але у будь-якому разі можна сказати, що мотив батьківщини став одним із найголовнішим і залишається актуальним у мистецтві, наукових роботах, дослідженнях і звичайно ж у літературі.

Пліч-о-пліч із поняттям “батьківщина” завжди буде слідувати поняття «патріотизм». Найпоширеніше значення даного терміну – це сукупність морально-етичної та емоційної прив’язаності до Батьківщини, яка визначає особу як громадянина. Містить ряд важливих морально-етичних, етнічних, культурних, політичних та історичних аспектів.

У сучасних умовах формування так званого «нового світового порядку», що характеризується стрімким розвитком техніки й технологій та переходом до постіндустріальної епохи, дедалі частіше говорять про становлення глобального та технологічного суспільства. Такі трансформаційні процеси істотно впливають на систему цінностей сучасної людини, зокрема на її культурну та національну самоідентифікацію. У цьому контексті особливого значення набуває патріотичне виховання як важливий чинник збереження національної ідентичності та духовних орієнтирів суспільства. У найзагальнішому розумінні патріотизм визначається як любов до батьківщини, рідного краю, а також готовність діяти на благо свого народу й держави, інколи навіть жертвуючи власними інтересами [1].

Почуття патріотизму зародилося ще в давні часи, коли хоробрі воїни захищалися задля гідності свого народу. Звичайно мотиви любові до батьківщини, патріотизм відображалися у літературі, їх можна зустріти і в Гомера “Іліада і Одиссей”. Де автор ввів ряд героїв, які захищали свою батьківщину на прикладі Троянської війни. Слід зазначити, що для воїна стародавніх часів було ганьбою втекти із поля бою і не боротися за свою вітчизну. Вважалося, що смерть може бути навіть красивою, якщо вона була задля своєї батьківщини і народу. Як відомо, коріння зародження патріотизму можна шукати ще із стародавніх часів, де існували люди, які вірою і правдою служили для своєї батьківщини.

Слід зазначити, що польська література містить значну кількість творів, у яких порушується проблема патріотизму та любові до батьківщини. Це зумовлено передусім складною історією Польщі, яка впродовж століть супроводжувалася численними загрозами для існування держави. У різні історичні періоди польський народ, незважаючи на внутрішні суперечності та соціальні відмінності, об'єднувався у боротьбі за збереження власної державності. Саме тому майже в кожній літературній епосі простежується мотив занепокоєння долею батьківщини. Польські письменники формували у своїх творах образ ідеального патріота, осмислювали національні поразки та пропонували різні шляхи боротьби за незалежність країни. Таким чином, література виконувала не лише естетичну, а й важливу суспільно-патріотичну функцію, спрямовану на формування національної свідомості та мобілізацію суспільства.

Тема любові до батьківщини та відповідальності за долю держави знаходить відображення, зокрема, у політичному трактаті Миколай Рей “Коротка бесіда між трьома особами: Паном, Війтом і Плебаном”. У цьому творі автор порушує актуальні для свого часу політичні й суспільні проблеми, звертаючи увагу на стан держави та роль різних суспільних верств у її розвитку.

Важливе місце у польській літературі займає також перша польська політична комедія “Повернення посла” Юліан Урсин Немцевіч, у якій

відображено конфлікт між прихильниками патріотичних реформ та представниками консервативного сарматського табору. У творі порушуються важливі політичні й соціальні питання, пов'язані з майбутнім держави.

Ще одним визначним твором, у якому розкривається тема батьківщини та патріотизму, є поема "Пан Тадеуш" Адам Міцкевич. У цьому творі автор змальовує образи персонажів, які уособлюють різні моделі ставлення до батьківщини, а також відтворює атмосферу історичної епохи та патріотичні настрої польського суспільства.

Отже, у польській літературі тема патріотизму та служіння батьківщині посідає важливе місце й репрезентована у численних творах різних історичних періодів. У наведених прикладах письменники не лише ідеалізували патріотичні чесноти свого народу, а й критично осмислювали його недоліки та суспільні проблеми. Водночас у більшості творів підкреслюється готовність польського суспільства до боротьби за збереження державності та захист рідної землі.

Актуальність цієї проблематики не втрачає значення і в сучасному контексті. Зокрема, в умовах війни, що триває в Україні, поняття батьківщини та патріотизму набувають особливої ваги для українського суспільства. У таких історичних обставинах вони постають не лише як морально-етичні категорії, а й як важливі чинники формування національної свідомості та громадянської відповідальності.

У науковому дискурсі батьківщина розглядається не лише як територіальний простір, а й як складний культурно-духовний феномен. Вона охоплює сукупність духовних і культурних надбань народу, зокрема мову, традиції, звичаї, історичну пам'ять і систему цінностей, що формують національну ідентичність. Навіть перебуваючи поза межами рідної країни, людина зберігає внутрішній зв'язок із батьківщиною, який проявляється через культурну пам'ять та духовну належність до свого народу.

Подібні мотиви неодноразово знаходили відображення у світовій літературі, і польська літературна традиція не є винятком. Історичні обставини розвитку польської державності сприяли формуванню стійкого літературного мотиву

любові до батьківщини, який зберігає свою актуальність і в сучасному культурному просторі.

Список використаної літератури

1. Вирський Д. [Вітчизна. Енциклопедія історії України](#): у 10 т. Київ : Наукова думка, 2003. т. 1. с. 583.

2. Пашук В. [Батьківщина. Енциклопедія історії України](#) : у 10 т. Київ : Наукова думка, 2003. т. 1. с. 203.